

«هوش مصنوعی از تقابل تا تعامل در سینما» در گفت‌وگوی جوان با فرهاد عظیم، تولیدکننده سابقه عرصه پویانمایی

روح انسانی را در هوش مصنوعی هم می‌توان دمید

۶۶

آثار هوش مصنوعی هنوز روح آثار دیگر را ندارد، اما حقیقت ماجرا این است که روح انسانی را می‌توان در هوش مصنوعی نیز دمید. همچنان که پیش از این نیز فیلمسازان و عوامل از روح خود و گروه تولید در آثار می‌دمیدند، اینجا نیز ما با نظارت و هوش طبیعی مواجهیم که هوش مصنوعی را تنها یک واسطه قرار داده و از او می‌خواهد آنچه مطابق میل اوست را بسازد. جزئیاتی که هوش طبیعی انتظار دارد تولید کند

یکی از عظمت‌های داستانی در ایران است که هر صفحه‌از آن می‌تواند مبنای یک فیلم سینمایی باشد. ما خیلی بیشتر از آنها محتوا داریم. در همین جنگ اخیر، ببینید چه مقدار محتوا فقط درباره مظلومیت دانش‌آموزان دختر مدرسه منبأ قابلیت تولید پیدا کرد یا درباره عظمت پهلادهای شاهد ایرانی که معادلات جنگی در جهان را وارد مرحله تازه‌ای کرد. جهان به ایران به عنوان یک قدرت متواضع نگاه می‌کند و کلاه از سر برمی‌دارد، اما این نگاه احترام‌آمیز در باور به توانمندی‌های خودی هنوز در بین بخشی از سیاستمداران ما ضعیف است و لازم است، این نگاه‌ها ترمیم شود تا موانع پیشرفت برای نسل جوان بیش از پیش برطرف شود. در واقع باید گفت بزرگ‌ترین مانع در مقابل پیشرفت جوان ایرانی، نگاه‌های نازل و تک‌بعدی است که از داخل ایجاد مانع می‌کنند و همین نگاه‌ها به دشمن خارجی اجازه عرض‌انداز می‌دهد. اگر حاکمیت بتواند ظرفیت‌های هوش مصنوعی در داخل ایران را به درستی مدیریت کند، شاهد یک موج عظیم خواهیم بود، اما به نظر می‌رسد عده‌ای سعی می‌کنند این ساختارها برای پیشرفت هوش مصنوعی شکل نگیرند. مغز جوان ایرانی با یک مدیریت ساختارمند و متمرکز می‌تواند از هزار بمب اتم بهتر عمل کند، فقط کافی است به نسل جوان اعتماد بشود. خداوند متعال درباره زنده شدن آدم عنوان می‌کند: ما از روح ملکوتی خودمان در کالبد آدم دمیدیم. حضرت امیر(ع) می‌فرماید: من به آن‌الله در آدم دمیدم و آن‌گاه از روح لایق سجده ملائکه شد. برخی معتقدند هوش مصنوعی روح ندارد و من این را قبول ندارم. هوش مصنوعی هم روح دارد، اما بستگی به این دارد که چه کسی در کالبد هوش مصنوعی دمیده باشد. سازنده روح اگر ناپاکی داشته باشد، نتیجه اثر نیز و حیات نخواهد داشت. دنیا این تشنه معارف اهل بیت(ع) است و ما نباید اجازه بدیم روایت‌های کذب علیه کشورمان به خورد ملت‌های دیگر داده شود. دنیا حالا دیگر فیمیده حاکمیت غرب همان جزیره‌هاست و ترامپ است. الان مردم دنیا آن ایرانی را باور می‌کنند که شبی که ترامپ گفت قصد دارم همه پل‌های شما را نابود کنم، رفتند روی پل‌ها و حلقه انسانی تشکیل دادند تا از داشته‌های خود محافظت کنند. دنیا شجاعت و ایمان و باور ایرانی‌ها را در این تصویر دید و قضاوت کرد. هنر متعهد نمی‌تواند این عظمت را ببیند و سکوت کند. معتقدم اینها اگر به تصویر کشیده نشوند و از سوی هنرمندان ضرب‌نگیرند، به خدا اسراف محسوب می‌شود. اسراف فقط مصرف کردن زیاد نیست، بلکه کم مصرف کردن و نادیده گرفتن حقیقت هم اسراف است. مردم جهان عاشق معنا و ارزش‌هایی هستند که پشت و مبنای فکری این مردم است. آنها می‌خواهند ببینند این شجاعت و ایمان که مقابل امریکا می‌ایستد و پیروز می‌شود، دقیقاً ریشه در چه چیزی دارد. ما موظفیم حجاب این ارزش‌های ناب نشویم. معتقدم بزرگ‌ترین رسالت یک هنرمند ایرانی در این برهه همین است. دنیا آماده شنیدن حرف‌های جدی است و دقیقاً همانجایی است که دیگر حرف‌ها حرف تازه‌ای برای گفتن ندارند و کاملاً آچمز شده‌اند، نه در عرصه سینمایی و نه در عرصه نظامی. هوش مصنوعی امروز به کمک ملت‌ها آمده است. یکی از محتواهای مهمی که در جریان جنگ اخیر بیش از پیش به منصفه ظهور رسید، حضور مقتدرانه خانم‌ها بود. معمولاً شعارها و صدای خانم‌ها در تجمعات بلندتر از صدای آقایان است و پیشقراول بسیاری از حرکات‌ها هستند. این حضور در شرایطی که رسانه‌های غربی نیم‌قرن است سعی می‌کنند، اتفاقاً کنش‌زن ایرانی از سوی مردان محدود شده و توان حضور اجتماعی ندارد، اهمیت خاصی دارد. شاعر شعبی روی این گزاره تأکید زیبایی دارد که کرپلا در کرپلا می‌مرد اگر زینب نبود و امروز در کرپلا حساسی که مردم ایران در خیابان‌ها رقم زده‌اند، زنان نقش و جایگاه غیرقابل انکاری دارند. اینها محتواها و ظرفیت‌هایی است که باید به آنها از طریق تولید هنری و ابزار سینمایی و هوش مصنوعی ضرب داد.

۶۶

مسئله این است که خود سینماگران و هالیوود تا الان مقابل هوش مصنوعی گارد داشتند و این هنوز ادامه دارد و هوش مصنوعی در سینما هنوز یک تابو محسوب می‌شود. در هالیوود نویسنده‌ها علیه آن حتی تظاهرات می‌کنند و یک تقابل جدی میان فعالان حرفه‌ای سینما با هوش مصنوعی وجود دارد، اما این تقابل به تدریج تبدیل به تعامل خواهد شد

معتقدم مهم‌ترین برهه در استفاده از هوش مصنوعی جنگ اخیر ایران و امریکا بود. خیلی‌ها آمدند در قالب فانتزی و سبک‌های دیگر تولیدات نمایشی عرضه کردند. برای مثال پویانمایی آن نای که در حال عبور از تنگه هرمز بود و ایران به آن اخطار داد، خیلی سریع و در عرض یک روز ساخته شد. این خوبی هوش مصنوعی است. کمترین امکانات و بیشترین دستاورد و مهم‌ترین آنکه این امکانات به دست توده‌های مردم در سراسر جهان است و دیگر در قبضه و کنترل نظام‌های حکمرانی و دولت‌ها نیست

نگاه‌ها، رویکردها و افراد خلاق‌تری با به عرصه بگذارند. مسئله این است که خود سینماگران و هالیوود تا الان مقابل هوش مصنوعی گارد داشتند و این هنوز ادامه دارد و هوش مصنوعی در سینما هنوز یک تابو محسوب می‌شود. در هالیوود نویسنده‌ها علیه آن حتی تظاهرات می‌کنند و یک تقابل جدی میان فعالان حرفه‌ای سینما با هوش مصنوعی وجود دارد، اما این تقابل به تدریج تبدیل به تعامل خواهد شد. به لحاظ قصه و داستان دست ما ایرانی‌ها خیلی پرتر از غربی‌هاست و اصلاً قابل مقایسه نیست. به نظر می‌رسد اگر قدر میراث مکتوب و قصه‌های تاریخی خود را بدانیم، در این عرصه با وجود هوش مصنوعی حرف‌های زیادی برای گفتن وجود داشته باشد. این دور نما چقدر به حقیقت نزدیک است؟

امریکایی‌ها تاریخ زیادی ندارند. در فیلم ارباب حلقه‌ها از سرزمین میان‌یا میدان ارت حرف زدند. از اسامی قدیم ایران، سرزمین ما یا میدل بوهه است. مدیوم یا میدل، دختر سرزمین ماد بود و ریشه این واژه کاملاً ایرانی است. وقتی فیلم‌هایی را در ادامه ارباب حلقه‌ها ساختند، از سرزمین گندآباد سخن گفتند که در آذربایجان ما قرار دارد. این نشان می‌دهد که ما خودمان از قصه‌های کهن سرزمین‌مان غافلیم و ظرفیت‌های زیادی وجود دارد که ریشه در تاریخ دارد. رستم و سهراب

بیشترین دستاورد و مهم‌ترین آنکه این امکانات در دست توده‌های مردم در سراسر جهان است و دیگر در قبضه و کنترل نظام‌های حکمرانی و دولت‌ها نیست. البته دولت‌ها می‌کوشند ملت‌ها را از داشتن این امکان محروم کنند، اما مقابل این موج بسیار مغفل هستند. نکته اینجاست که هوش مصنوعی نمی‌تواند ما چه چیزی می‌خواهیم، اما ایده‌های خلاقانه افراد می‌تواند به خوبی از آن کار بکشد. این رویای بچه‌ها دهه ۷۰ و ۸۰ بود که برای مثال می‌گفتند، مگر می‌شود شما با دو جمله فیلم درست کنید ما این را در خواب هم نمی‌دیدیم، اما پرامپت‌نویس‌ها این فضا را درمی‌نورند. پرامپت، دستورالعمل‌هایی است که به هوش مصنوعی می‌فهماند دقیقاً در ذهن ما چه چیزی می‌گذرد. این یک فرصت ویژه و تاریخی است برای حق جوانان، عدالت‌خواهان و دوستداران مکتب اهل بیت(ع) در سراسر جهان تا صدای حق و حقیقت را به همه ملت‌ها برسانند. البته دشمن هم بیچاره نشده و سعی می‌کند این فرصت و امکان را محدود کند. ما اخیراً فیلمی ساختیم که در واقع یک ریلز (ویدئوی کوتاه سبک‌گرم‌کننده در فضای مجازی) اینستاگرامی درباره انهدام هواپیمای ال ۱۰ امریکایی در آسمان ایران بود. این هواپیمای مورد اصابت یک موشک دوش‌پرآب ایرانی قرار می‌گیرد و سقوط می‌کند. لحن کار کمی بلند بود که در محیط اینستاگرام با شرایط اینترنت بین‌الملل بازدید خیلی خوبی داشت و ۹۰ درصد بازدیدکننده‌ها هم غیرایرانی بودند. ما از طریق تولیداتی که هوش مصنوعی در اختیارمان می‌گذارد، می‌توانیم مبنای و قدرت نرم و سخت خود را نشان بدهیم و تا حدی این فضای یکسویه‌ای که رسانه‌های معاند علیه کشورمان ایجاد کرده‌اند را بشکنیم که بحمدالله تا حدی هم این فضا به یمن شبکه‌های اجتماعی شکسته و صدای حقیقت به‌رغم خواست دولت‌های سلطه‌گر به گوش مردم خیر می‌رسد. این روند اگر به لطف خدا ادامه پیدا کند، شاهد اتفاقات خیره‌کننده‌ای در سطح جهان خواهیم بود. همانطور که درباره فلسطین همه ملت‌ها به خروش آمدند و اجازه ندادند فضای یک‌طرفه رسانه‌ای روایتگر صحنه جنگ غزه در فلسطین باشد. در همین جنگ اخیر، ماجرای بیست‌تنگه هرمز تحقیر بزرگی برای امریکا بود. ما در انتشار همین ریلز که گفتیم، کامنت‌های زیادی از شهروندان غیرایرانی دریافت کردیم که مسائل ایران را دنبال می‌کردند و پیگیری بودند. امیدواریم که در یک اشل بزرگ‌تری بتوانیم کارهای بیشتری ارائه کنیم.

در بحث پرده سبز و امکانات تکنولوژیک از این دست، ابراهیم حاتم‌کیا و فیلمسازان دیگری از سال‌ها پیش دست به تجربیات خوب و ارزشمندی زدند و سینمای ایران را به لحاظ استفاده از فناوری‌های روز ارتقا دادند. هوش مصنوعی چقدر این فضا را جلو تر برده یا خواهد برد؟ ضمن اینکه مشکل اصلی سینمای ایران قصه و فیلمنامه است. هوش مصنوعی در این زمینه چقدر می‌تواند یاریگر هنر سینما باشد؟

به نظرم فیلمنامه فعلاً چالش بزرگی برای هوش مصنوعی است، اما در جلوه‌های ویژه بخش زیادی از زحمات فعالان این عرصه نابود می‌شود، چون هوش مصنوعی به سرعت در حال تحمیل توانمندی‌های خود است. پرامپت‌نویسان با چند دستورالعمل و جمله می‌توانند کاری را انجام بدهند که یک شرکت بزرگ جلوه‌های ویژه آن را در مدت یک ماه با هزینه، وقت، تجهیزات و نیروی انسانی بسیار به سرانجام می‌رساند. در بحث نویسندگی، اما فکر می‌کنم هنوز هوش مصنوعی نتوانسته در مقابل توانمندی‌های انسانی جا باز کند. ما روح انسانی را همچنان در قلم‌هایی که انسان خردمند آن را تحریر می‌کند، مشاهده می‌کنیم. الان فیلم قابل توجهی که با هوش مصنوعی ساخته شده باشد و توجه منتقدان هنری را نیز جلب کرده باشد، داریم؟ در عرصه فیلم کوتاه زیاد، اما در عرصه آثار بلند سینمایی نیاز داریم تا

نمود و ظهور هوش مصنوعی در تولیدات نمایشی، به خصوص در جریان حوادثی چون نبردهای نظامی ایران مقابل رژیم صهیونیستی و امریکا موضوع گفت‌وگوی «جوان» با فرهاد عظیم، سازنده سابقه عرصه پویانمایی است که خواندن آن خالی از لطف نیست.

تا چندی پیش جشنواره‌های فیلم نسبت به آثار تولید شده به کمک هوش مصنوعی منفعل رفتار می‌کردند و به اصطلاح گارد داشتند، اما اخیراً یکی از جشنواره‌های فیلم اروپایی درباره هوش مصنوعی پروتکل‌هایی وضع کرده و عنوان کرده به‌طور کلی تولیدات در این زمینه را نفی و ممنوع نکرده و آثاری که از این فناوری به شکلی خلاقانه استفاده کرده باشند استقبال هم می‌کند. فکر می‌کنید هوش مصنوعی تا کجا می‌تواند در تولیدات نمایشی جای باز کرده تا نوعی مشارکت خود را در این تولیدات تثبیت کرده باشد؟

سال‌ها پیش که قرار بود قسمت دوم ارباب حلقه‌ها ساخته شود، برای تولید این اثر باید برای مثال به دکوری که در یک جزیره خاص در آن سوی جهان ساخته شده بود می‌رفتند و یک گروه عظیم فیلمبرداری با تجهیزات خیلی گران و بازرگان خیلی گران‌تر را مستقر می‌کردند و ماه‌ها و برخی مواقع حتی سال‌ها کار می‌کردند تا بتوانند فیلم خود را تولید کنند. همین‌اثر شاید بتوان گفت در آینده‌ها، نه‌چندان دور با هزینه یکصد هزارم آن فیلم‌ها در یک روستای افتاده در ایران، در یک اتاق از سوی یک نفر نیروی انسانی با یک رایانه شخصی بتواند ساخته بشود! هرچند آثار هوش مصنوعی هنوز روح آثار دیگر را ندارد، اما حقیقت ماجرا این است که روح انسانی را می‌توان در هوش مصنوعی نیز دمید. همچنان که پیش از این نیز فیلمسازان و عوامل از روح خود و گروه تولید در آثار می‌دمیدند، اینجا نیز ما با نظارت و هوش طبیعی مواجهیم که هوش مصنوعی را تنها یک واسطه قرار داده و از او می‌خواهد آنچه مطابق میل اوست را بسازد. جزئیاتی که هوش طبیعی انتظار دارد تولید کند. ما زمانی نسبت به تولید آثاری مثل نبرد خلیج فارس ۱ و ۲ مشکل سخت‌افزاری و مالی داشتیم و آنهایی که حتی مثل ما مشکل نداشتند عنوان می‌کردند به سختی باید تحریرها را دور بزنیم و از امریکایی‌های شمالی قلمه‌ای راه‌پیم کنیم و به اصطلاح ندره‌هایمان را آنجا انجام بدهیم یا موشک کچرهای راه‌پیم بخریم و به ایران بیاوریم و به هزینه‌های میلیارد تومانی فیلم تولید کنیم که این تکنولوژی امکان‌انطفاف و تغییر حرکات و انیمیشن‌ها را فراهم کند. این ویژگی به سازندگان انیمیشن اجازه می‌دهد تا به راحتی حرکات را تغییر و به نیازهای خود تطبیق دهند. برای مثال برای حرکت مویا حرکت لباس تخصص ویژه‌ای وجود دارد که یک تیم مثلاً صد نفر می‌توانند یک اثر انیمیشن را تولید کنند. الان هوش مصنوعی هزینه تمام شده این اثر را به شدت کاهش داده است. ببینید، طرف مثلاً ۳۰ سال تجربه در یک کار تخصصی انیمیشن داشته است، اما الان یک نوجوان ۱۰ ساله می‌تواند پرامپت‌نویس می‌شود و کاری ارائه دهد که به لحاظ نمایشی قابل اعتنا باشد. تأکید می‌کنم این اتفاق در حال شکل گرفتن است و امکاناتش موجود است و فقط نخبه‌ها باید ظهور کنند که آن را به منصفه ظهور برسانند.

در هوش مصنوعی هم نویسنده‌ها دور می‌خورند و هم تا حدودی فیلمسازها. الان یک اتفاق عجیبی در صنعت فیلمسازی و انیمیشن‌سازی جهان در حال رقم خوردن است، این است که با یک لب‌تاپ در گوشه‌ای از کویر که برای مثال برق آن از انرژی خورشیدی باشد و اینترنت هم باشد، در کنار غر ب‌ها و مارها یک فیلم قابل توجه می‌توان درست کرد. این هنوز اتفاق نیفتاده، اما جهان در آینده نزدیک چنین چیزی را به چشم خواهد دید. این کار فقط پرامپت‌نویس‌های حرفه‌ای و خلاق می‌خواهد. باز یگر حذف می‌شود و دیگر فیلمساز مجبور نیست یک صحنه رزمی را بارها با فیلمبرداری کند تا به یک دستاورد ویژه برسد، هم بدلتکار ویژه می‌آورد و هم او را بیمه کند.

در جنگ ایران مقابل رژیم صهیونیستی و امریکا این مسئله بسیار نمود داشت و آثار پویانمایی قابل توجهی در فضای جنگ در کشورهای غربی ساخته شد. آثاری که خیلی سریع ساخته می‌شد و حساس به زمان بود. پویانمایی لوگوها که در ایران و در جنگ رمضان به فضای مجازی آمد و در کل جهان با موضوع ایران و مدرسه منبأ منتشر شد، صحنه جهانی را به سود کشورمان تغییر داد. از یک طرف موشک‌های ایرانی و از سوی دیگر موشک‌های فرهنگی شلیک می‌شد که شامل انیمیشن‌ها و مکمل عملیات نظامی بود، تا حدی که عده‌ای از این آثار الگو گرفتند و دست به تولید آثاری مشابه زدند چون جواب داده بود و این یک خبر بسیار بزرگ بود که دیگر نیازی به سخت‌افزارهای خیلی گرانقیمت نیست و آن گدالازی‌هایی که دولت‌ها در ارائه دادن امکانات سخت‌افزاری به برخی و تحریم دیگران درمی‌آوردند، دیگر در بخش انیمیشن معنایی ندارد. الان آن حلقه‌ها شکسته شده و آدم‌ها می‌توانند در خانه خودشان فیلم‌های باکیفیت بالا به لحاظ بصری تولید کنند. در حال حاضر دیگر فضای برای رشد تصاعدی بچه‌های نخبه در سراسر جهان وجود دارد تا نظام سلطه را به سود مردم به چالش بکشند و دولت‌های غربی برای همین سعی می‌کنند اینترنت را محدود و دسترسی‌ها را بیشتر از قبل کنترل کنند. به‌طور قطع این امکانی‌کسه می‌فر ما باید فقط محدود به جنگ سخت نیست و در جنگ نرم و بخش فرهنگی مثل عفاف و حجاب هم می‌توان از این فرصت استفاده کرد.

معتقدم مهم‌ترین برهه در استفاده از هوش مصنوعی جنگ اخیر ایران و امریکا بود. خیلی‌ها آمدند در قالب فانتزی و سبک‌های دیگر تولیدات نمایشی عرضه کردند. برای مثال، پویانمایی آن نای که در حال عبور از تنگه هرمز بود و ایران به آن اخطار داد، خیلی سریع و در عرض یک روز ساخته شد. این خوبی هوش مصنوعی است. کمترین امکانات و